

Οδηγός 1

Ανάπτυξη ενός ρεπερτορίου τεχνικής νοηματικής γλώσσας.

Αντικείμενο: Η διαδικασία η οποία αναφέρεται στο παρόν έγγραφο ως «Ανάπτυξη ενός ρεπερτορίου νοηματικής γλώσσας» εμπεριέχει τα ακόλουθα βήματα κ τις εξής προσεγγίσεις:

Ορισμοί:

Άτομα τα οποία εργάζονται στον τομέα (ομάδα): Κωφά άτομα ή/και άτομα με μερική κώφωση, με εργασιακή εμπειρία σε εργασιακό τομέα στον οποίο απαιτείται το ρεπερτόριο τεχνικής νοηματικής γλώσσας.

Γλωσσολόγος: Ειδικός στη νοηματική γλώσσα με γλωσσική επάρκεια επιπέδου C2 (κοινό Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς όσον αφορά τις γλώσσες) στην νοηματική γλώσσα τις εκάστοτε χώρας.

Ρεπερτόριο τεχνικής νοηματικής γλώσσας: Περιλαμβάνει τους αντίστοιχους ορισμούς στην νοηματική γλώσσα, για εργαλεία, μηχανές, συσκευές, μικροσυσκευές, τεχνικές διαδικασίες κλπ, τα οποία ένας επαγγελματίας δύναται να χρησιμοποιήσει κατά την διεκπεραίωση μίας συγκεκριμένης εργασίας σε ένα καθορισμένο εργασιακό περιβάλλον.

Μεθοδολογία: Το περιεχόμενο του παρόντος οδηγού αναφέρεται στον τρόπο ανάπτυξης του ρεπερτορίου της τεχνικής νοηματικής γλώσσας.

Μηχανικοί: Ομάδα ειδικών εχόντων ακοής (μηχανολόγοι μηχανικοί) οι οποίοι συντάσσουν τη λίστα με τα στοιχεία μηχανών, τα οποία θα συμπεριληφθούν στο αντικείμενο του έργου, και προετοιμάζουν χειρόγραφο προσχέδιο αυτών στη νοηματική γλώσσα, το οποίο αφού ανασυνταχθεί θα είναι έτοιμο για χρήση.

Τελικοί χρήστες: Κωφά άτομα και άτομα με μερική κώφωση, οι οποίοι εργάζονται στον τομέα, και υποψήφιοι υπάλληλοι ή νέοι εργαζόμενοι στον τομέα. Τελικοί χρήστες μπορεί επίσης να είναι και οι χρήστες της συγκεκριμένης νοηματικής γλώσσας (άτομα της κοινότητας της νοηματικής γλώσσας).

Τελικό προϊόν του έργου: Μία εφαρμογή και ένας ιστότοπος, όπου το ρεπερτόριο της τεχνικής νοηματικής γλώσσας είναι διαθέσιμο στους τελικούς χρήστες. (Αυτό δεν αποτελεί το μόνο προϊόν του έργου, αλλά είναι το αποτέλεσμα στο οποίο θα αναφερθούμε στον παρόντα οδηγό.)

Θα καταφύγουμε στην ανάπτυξη ενός ρεπερτορίου τεχνικής νοηματικής γλώσσας σε δύο περιπτώσεις:

- α. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν ήδη χειρονομίες στην νοηματική για τα συγκεκριμένα στοιχεία μηχανών, τα οποία είναι απαραίτητα για την επικοινωνία μεταξύ των ατόμων που εργάζονται στον τομέα:** Είναι πιθανό να αντιμετωπίζονται προβλήματα επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της εργασίας, όταν δεν υπάρχει ισοδύναμο στη νοηματική γλώσσα για κάποια εξαρτήματα, μέρη μηχανών, στοιχεία μηχανών κλπ., τα οποία χρησιμοποιούν κατά την εργασία τους κωφοί, άτομα με μερική κώφωση και βαρήκοι, οι οποίοι εργάζονται σε περιβάλλοντα στα οποία απαιτούνται τεχνικές ικανότητες και γνώσεις. Οι περισσότεροι τρόποι εκπαίδευσης στα επαγγελματικά πεδία είναι σχεδιασμένοι να πραγματοποιούνται για ανθρώπους έχοντες ακοή, και η διαδικασία συντελείται μέσω της ομιλίας. Σε πολλές περιπτώσεις δεν παρέχεται εκπαίδευση προσβάσιμη σε κωφούς ή βαρήκοους ανθρώπους, και ως αποτέλεσμα τα άτομα αυτά καταλήγουν να μην κατέχουν τις τεχνικές πληροφορίες οι οποίες θα τους επιτρέψουν να πραγματοποιήσουν επιτυχώς την εργασία τους, επηρεάζοντας αρνητικά την ποιότητα του προϊόντος του έργου τους. Επιπλέον, λόγω αυτού, παρακωλύεται η γενική πρόοδος σε ένα εργασιακό περιβάλλον. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι επιτακτική η ανάγκη να δίνεται σε αυτή την ομάδα ατόμων η ίδια ευκαιρία, η οποία δίνεται και στους συναδέλφους τους, και αυτό καθίσταται δυνατό μόνο αν καθιερωθεί μια καθαρή ροή επικοινωνίας στην ομάδα των εργαζομένων, ανάμεσα στους ακούοντες κ στους κωφούς ή βαρήκοους.
- β. Στην περίπτωση που υπάρχουν ήδη κάποιες ισοδύναμες χειρονομίες στη νοηματική για αντικείμενα του ρεπερτορίου που θα αναπτυχθεί, αλλά δεν είναι γνωστές ούτε και ευρέως διαδεδομένη η χρήση τους:** Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι κωφοί και οι βαρήκοι οι οποίοι εργάζονται σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον, είναι φυσικό να έχουν αναπτύξει ένα σύνολο χειρονομιών το οποίο χρησιμοποιούν κατά την εργασία τους. Για να είναι λειτουργικό το σύνολο χειρονομιών που έχει αναπτυχθεί με αυτό τον τρόπο, είναι απαραίτητο να οργανωθεί και να δημιουργηθεί ένα σύστημα, το οποίο να μπορεί να μεταφερθεί και σε άλλους κωφούς και βαρήκοους οι οποίοι εργάζονται σε παρόμοιους τομείς. Αυτό όχι μόνο θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας στον εργασιακό χώρο, αλλά θα συμβάλει και στην ανάπτυξη του λεξιλογίου της τεχνικής νοηματικής γλώσσας.

Σύνθεση της ομάδας: Η σύνθεση της ομάδας είναι ζωτικής σημασίας για τη διαδικασία αυτή, καθώς τα μέλη της ομάδας θα πρέπει:

- Να περιλαμβάνουν αντιπροσώπους της ομάδας των ανθρώπων που εργάζονται σ' αυτό τον τομέα.
- Να καθοδηγούνται από έναν επαγγελματία γλωσσολόγο, ώστε μέσω καθορισμένων κανόνων και βημάτων, να δημιουργήσουν το προσχέδιο του ρεπερτορίου της τεχνικής νοηματικής γλώσσας.
- Να κατευθύνονται/καθοδηγούνται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, χωρίς όμως να υπάρχει επιβολή.

Επιλογή της ομάδας: Είναι απαραίτητο η ομάδα να αποτελείται από άτομα τα οποία εργάζονται στον τομέα, ώστε να μπορούν να παρέχουν πληροφόρηση σχετική με τη νοηματική γλώσσα. Τα ακόλουθα κριτήρια εξασφαλίζουν το να παρέχει η ομάδα αυτή όσο το δυνατόν καλύτερα και πιο ολοκληρωμένα δεδομένα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας:

1. Πρωταρχικό παράγοντα στην επιλογή της ομάδας, θα πρέπει να αποτελεί η ποικιλία στα δημογραφικά στοιχεία των ατόμων που θα την απαρτίζουν. Θα πρέπει δηλαδή να εκπροσωπούνται διαφορετικά χαρακτηριστικά (πχ ηλικία, φύλο, εκπαίδευση).
2. Ο γλωσσολόγος θα πρέπει να κάνει μία πρώτη διαλογή των ατόμων της ομάδας, όσον αφορά τον τομέα της επικοινωνίας, με βάση τις γλωσσολογικές ικανότητάς τους. (Την επάρκειά τους στη χρήση της νοηματικής γλώσσας.)
3. Τα μέλη της ομάδας θα πρέπει να είναι εθελοντές.
4. Τα μέλη της ομάδας θα πρέπει να έχουν τον τεχνολογικό εξοπλισμό (υπολογιστές, οθόνες, πρόσβαση στο διαδίκτυο, κλπ.) και τον απαιτούμενο χρόνο, ώστε να συμβάλουν αποτελεσματικά στη διαδικασία.
5. Η διαδικασία, ο στόχος, τα βήματα και τα αποτελέσματα της διαδικασίας θα πρέπει να εξηγηθούν αναλυτικά στην ομάδα, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι συμμετέχοντες θα συμβαδίζουν εξ' αρχής.

Οδηγίες προς τον γλωσσολόγο:

1. Ο γλωσσολόγος εργάζεται πάνω σε μία προκαθορισμένη λίστα με έννοιες, την οποία του παρέχουν μηχανικοί έχοντες ακοή, και στις περιπτώσεις στις οποίες κρίνεται απαραίτητο, μπορεί και να επεκτείνει τη λίστα αυτή με πληροφορίες που θα του παρέχει η ομάδα.
2. Ο γλωσσολόγος πρέπει να καθορίσει μια ορολογία, η οποία θα διαπιστώσει ότι γίνεται αποδεκτή και μπορεί να καθιερωθεί από την ομάδα. (Να εκμαιεύσει δηλαδή την ορολογία από την ομάδα των κωφών/βαρήκοων.)
3. Ο γλωσσολόγος θα πρέπει να μεσολαβήσει στις περιπτώσεις που έχουν αναπτυχθεί πολλαπλές διαφορετικές χειρονομίες για να ορίσουν ένα συγκεκριμένο στοιχείο ή τμήμα μηχανών. Η καθοδήγηση που θα παρέχεται από τον γλωσσολόγο θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την επιλογή της πιο βιώσιμης, γλωσσολογικά και λειτουργικά, εναλλακτικής.

Βοήθεια προς το γλωσσολόγο και την ομάδα: Καθώς, στην διαδικασία η οποία περιεγράφηκε προηγουμένως, ο γλωσσολόγος λειτουργεί επίσης, κατά μία έννοια, και ως εκπαιδευτής της ομάδας, θα πρέπει να εφοδιαστεί και να βοηθηθεί κατάλληλα, έτσι ώστε να εκπληρώσει αυτό το καθήκον του. Τα ακόλουθα είναι συνεπώς σημαντικά θέματα όσον αφορά αυτό:

- Θα πρέπει οι έχοντες ακοή μηχανικοί να παρέχουν στον γλωσσολόγο μια προκαθορισμένη λίστα με στοιχεία μηχανών καθώς και πηγές στις οποίες θα περιγράφονται αναλυτικά τα στοιχεία μηχανών σε απλή και προσιτή γλώσσα. (Θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν ότι ο γλωσσολόγος δεν είναι μηχανικός, καθώς και το γεγονός ότι και αυτός αποτελεί μέλος της κοινότητας των κωφών.)
- Σε περίπτωση που οι πηγές στις οποίες θα έχει πρόσβαση ο γλωσσολόγος δεν του επιτρέπουν να κατανοήσει και να εμπεδώσει τις πληροφορίες τις οποίες θα πρέπει να μοιραστεί με την ομάδα, τότε ο γλωσσολόγος και οι μηχανικοί θα πρέπει να επικοινωνήσουν μεταξύ τους με τη βοήθεια ενός επαγγελματία μεταφραστή της νοηματικής γλώσσας, ο οποίος θα πρέπει να είναι γνώστης του αντικειμένου και του έργου, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι ο γλωσσολόγος θα καταφέρει να εμπεδώσει τις πληροφορίες που του παρέχονται.
- Θα πρέπει επίσης να παρέχεται στον γλωσσολόγο οπτικό υλικό το οποίο θα τον διευκολύνει στην ανάπτυξη της ορολογίας. Είναι ουσιώδες να του παρέχονται τεχνικά σχέδια και εικόνες, συνεπώς τα άτομα που θα αναλάβουν να αναπτύξουν το υλικό το οποίο θα προμηθεύσουν στον γλωσσολόγο δεν θα πρέπει να αρκεστούν μόνο στην χρήση γραπτού κειμένου.

Κανόνες για τον γλωσσολόγο κατά τη διάρκεια του έργου:

- Η χειρονομία της νοηματικής, η οποία θα καθοριστεί για κάθε στοιχείο μηχανών, θα πρέπει να είναι μία φυσική χειρονομία (γλωσσολογικά μιλώντας) στη εκάστοτε νοηματική γλώσσα και θα χρησιμοποιηθεί από ντόπιους χρήστες.
- Σε όλες τις περιπτώσεις όπου μία χειρονομία έχει ήδη χρησιμοποιηθεί από την ομάδα χωρίς πρόβλημα, θα πρέπει αυτή η χειρονομία να συμπεριληφθεί στο ρεπερτόριο.
- Οι χειρονομίες στη νοηματική γλώσσα άλλων χωρών, για τα στοιχεία μηχανών που μας ενδιαφέρουν, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως αποτελεσματική και αξιόπιστη πηγή πληροφοριών. Συνεπώς ο γλωσσολόγος θα πρέπει να αναζητήσει τις χειρονομίες που χρειάζεται και σε άλλες νοηματικές γλώσσες.
- Η ομάδα πρέπει να χωριστεί από τον γλωσσολόγο σε μικρότερες ομάδες, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι θα επιλεγούν οι πιο συνηθισμένες και κοινά αποδεκτές επιλογές.
- Ο γλωσσολόγος θα πρέπει επίσης να εξασφαλίσει ότι οι χειρονομίες που θα αναπτυχθούν θα γίνουν αποδεκτές (τόσο ως προς τη δομή όσο και προς το περιεχόμενο) από την ευρύτερη κοινωνία των κωφών. Ο γλωσσολόγος θα πρέπει να συντονίσει τη συλλογική προσπάθεια με αντιπροσώπους άλλων κοινοτήτων κωφών, μέσα στην ομάδα του έργου.
- Ο γλωσσολόγος θα πρέπει επίσης να σιγουρευτεί ότι όλες οι χειρονομίες στη νοηματική γλώσσα καθώς και όλο το υπόλοιπο υλικό (βοηθητικό οπτικό υλικό, γραπτές οδηγίες, κ.λπ.) τα οποία θα περιλαμβάνει το τελικό αποτέλεσμα του έργου, θα συμπεριλαμβάνονται στο τελικό προϊόν (δηλαδή στην online εφαρμογή και στην ιστοσελίδα μέσω της οποίας θα είναι προσβάσιμες οι πληροφορίες) και θα είναι διαθέσιμες στους τελικούς χρήστες.

Θέματα τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν από τον γλωσσολόγο κατά την ανάπτυξη του ρεπερτορίου της τεχνικής νοηματικής γλώσσας:

- 1) Η χρήση πολλαπλών πηγών με σκοπό τη διασφάλιση αποτελεσματικής και σωστής επικοινωνίας:

Ο γλωσσολόγος έχει τρεις διαθέσιμες πηγές πληροφοριών: α) οπτικό βοηθητικό υλικό το οποίο παρουσιάζει το στοιχείο μηχανών ή την έννοια, β) παρουσίαση του στοιχείου μηχανών ή της έννοιας με τα σύμβολα της νοηματικής, γ) κείμενο σε απλή γλώσσα, το οποίο περιλαμβάνει πληροφορίες από κάποιον ειδικό, όσον αφορά το στοιχείο μηχανών ή την έννοια.

Ο γλωσσολόγος θα χρειαστεί να αποφασίσει μέσω ποιου δίαυλου επικοινωνίας (online, φυσική επικοινωνία, skype, Zoom, κ.λπ.) θα πραγματοποιηθεί η διαδικασία, και ποιος τύπος επικοινωνίας θα

χρησιμοποιηθεί (στοχευμένη ομάδα εργασίας, ερωτήσεις/απαντήσεις ανοιχτού τύπου, κλπ.), και επιπλέον με ποιο τρόπο θα αξιοποιηθούν καλύτερα οι πηγές πληροφοριών ώστε να προκύψουν οι απαραίτητες πληροφορίες.

Κάποιες από τις διαθέσιμες στον γλωσσολόγο επιλογές είναι οι εξής:

- Στην περίπτωση που η ομάδα είναι δυνατόν να αναγνωρίσει το στοιχείο μηχανών που της παρουσιάζει ο γλωσσολόγος χρησιμοποιώντας τη νοηματική γλώσσα, και ομόφωνα να προσδιορίσει μία ισοδύναμη χειρονομία της νοηματικής, η χρήση γραπτών ή οπτικών οδηγιών καθίσταται περιττή. Είναι σαφές ότι το στοιχείο μηχανών είναι ευρέως γνωστό και το ισοδύναμο του είναι παγιωμένο.
- Στην περίπτωση που η ομάδα δεν είναι δυνατόν να υποδείξει μία ισοδύναμη χειρονομία στη νοηματική για το στοιχείο μηχανών που παρουσιάζει ο γλωσσολόγος ή στην περίπτωση που είναι διαθέσιμες περισσότερες από μία επιλογές, ο γλωσσολόγος θα μπορούσε:
  - Να χρησιμοποιήσει το βοηθητικό οπτικό υλικό που παρέχεται, έτσι ώστε να αποσπάσει από την ομάδα την πιο σχετική χειρονομία και να ζητήσει τη γνώμη τους, ώστε να γίνει η κατάλληλη επιλογή.
  - Να παρουσιάσει στην ομάδα την ισοδύναμη χειρονομία σε νοηματική γλώσσα ξένων χωρών, ώστε να παράσχει τροφή για σκέψη.
  - Να παρουσιάσει στην ομάδα το κείμενο το οποίο είναι γραμμένο σε απλή γλώσσα, ως μια περιγραφή του πώς λειτουργεί το στοιχείο μηχανών, και να εργαστεί μαζί με την ομάδα έτσι ώστε να αναπτύξουν μία χειρονομία με την αντίστοιχη σημασία.

2) Λόγω του επαγγέλματός του, ο γλωσσολόγος έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί μεγαλύτερο πλήθος λεξιλογίου συγκριτικά με τα μέλη της ομάδας, και επιπλέον είναι ειδήμων στην ανάπτυξη τεχνικής ορολογίας. Συνεπώς έχει την ευθύνη να εξασφαλίσει τα ακόλουθα:

- Οι χειρονομίες που θα αναπτυχθούν, θα πρέπει να μην συμπίπτουν με άλλες τεχνικές χειρονομίες. (αυτονομία της ορολογίας).
- Οι χειρονομίες θα πρέπει να είναι διακριτές και να γίνονται εύκολα αντιληπτές.
- Ο κάθε όρος θα πρέπει να περιέχει ένα συγκεκριμένο νόημα αντίστοιχο μίας λέξης.
- Ο κάθε όρος θα πρέπει να μπορεί να χρησιμοποιηθεί κανονικά στην επικοινωνία.
- Κατά την ανάπτυξη του όρου, θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν ο όρος που ακολουθεί (μετά-όρος/meta-term), και με τον οποίο συνδέεται νοηματικά (αν είναι μία μηχανή, ένα στοιχείο μηχανών, ένα εργαλείο, κ.λπ.). Αν κριθεί απαραίτητο, οι όροι που ακολουθούν θα πρέπει επίσης να οριστούν και να προστεθούν στο ρεπερτόριο της τεχνικής ορολογίας.

- Η διαδικασία την οποία χρησιμοποιούμε ώστε να δημιουργήσουμε νέους όρους, συνήθως περιλαμβάνει τα εξής βήματα:
  - Πρόταση
  - Επαλήθευση
  - Επικύρωση
  - Διακίνηση
- Είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί ότι η ορολογία που θα αναπτυχθεί, θα εξυπηρετεί τις ανάγκες των τελικών χρηστών, και επιπλέον το σκοπό του έργου και της ομάδας που εργάζεται σε αυτό.